

ЩОДО ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЗЛОЧИНІВ

С.А. Ткачова,

студентка 5 курсу юридичного факультету

Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

Злочин як негативне соціальне явище та як суспільно небезпечне діяння може бути охарактеризовано з різних сторін: соціологічної, кримінологічної, кримінально-правової, психологічної, етичної, криміналістичної. Вивчаючи конкретний злочин або вид (групу) злочинів, а також злочинність в цілому, фахівці різного профілю ставлять перед собою специфічні завдання та досліджують ті особливості злочину, що характеризують його з певної сторони, яка цікавить дослідника.

Одна з найважливіших умов успішного розслідування та судового розгляду кримінальної справи – правильна характеристика злочину.

Криміналістична характеристика злочинів виникла в результаті тривалого шляху розвитку криміналістики, а саме її останнього розділу – криміналістичної методики розслідування злочинів преступлень в науковий обіг поняття криміналістичної характеристики злочинів було введено Л.О. Сергєєвим в 1966 році в роботі «Расследование и предупреждение преступлений совершаемых при производстве строительных работ». Однак, за усталеною думкою початок науковій розробці зазначеній категорії поклав А.М. Колісниченко, який згадав про криміналістичну характеристику злочинів в авторефераті своєї докторської дисертації в 1967 році. Значний вклад в розробку даної характеристики внесли вітчизняні та зарубіжні криміналісти, серед яких були Р.С.Белкін, О.М. Васильєв, Л.Г. Відонов, І.О. Возгрін, Г.О. Гавло, А.М.Колесніченко, С.П. Митрічев, В.О. Образцов, І.Ф. Пантелєєв, Л.О. Сергєєв, В.Г. Танасевич, В.І. Шиканов, Н.П. Яблоков, В.Ю. Шепитько, В.О.Коновалова та інші.

З 1971 року в юридичну літературу стійко увійшло поняття «криміналістична характеристика злочинів». На сьогодні визначення поняття та значення криміналістичної характеристики належить до проблем, які стоять на сучасному етапі розвитку науки. Відсутність спільності поглядів на зміст, структуру зазначеної характеристики багато

в чому пояснюється складністю та багатогранністю поняття, що досліджується, але це не перешкоджає його активному розвитку.

Для визначення криміналістичної характеристики характерні наступні означення: - інформаційна модель предмета пізнання в кримінальному судочинстві; - інформаційна модель типових ознак певного виду (групи) злочинів; - верогіднісна модель події; система даних про злочин, особливостей видів злочинів, що мають значення для розслідування; - система опису криміналістично значимих ознак злочинів; - система інформації про злочин, що розслідується, яка має кримінальне та процесуальне значення тощо.

Дискусійним залишається питання про зміст та структуру криміналістичної характеристики, тобто про кількісний та якісний склад її елементів. Зазначена категорія містить в собі значний науковий та практичний потенціал ще достатньо не реалізований.

Криміналістичною характеристикою називається система відомостей (інформації) про криміналістично значимі ознаки злочину даного виду, що відображає закономірні зв'язки між ними, яка слугує побудові та перевірці слідчих версій в розслідуванні конкретних злочинів. Кожний злочин містить велику кількість різних ознак. Одні з них мають значення для кримінально – правової кваліфікації, правильного вирішення кримінальної справи, інші – для прийняття кримінально – процесуальних рішень, треті – для розкриття та розслідування, четверті – для їх попередження та ін. Цей поділ має відносний характер, оскільки всі ознаки взаємопов'язані та, багато які з них слугують рішенням декількох різних завдань, виконують різні функції. Принципове значення для розуміння сутності криміналістичної характеристики та її формування має те чи інше вирішення питання про те, чи варто включати в неї в якості складових частин ті елементи кримінологічних, кримінально –правових та інших характеристик, які можуть бути використані з метою розкриття злочинів. Те, що, для розкриття злочинів мають значення різні ознаки посягання,

сумнівів ні у кого не викликає, а розбіжності виникають в тому, чи повинні вони входити в криміналістичну характеристику. Ознаки, що входять в дану категорію обираються і формуються в результаті узагальненої слідчої практики за допомогою спеціальних програм. Відомості, що складають зміст розглянутої характеристики, являють собою систематизовані криміналістичні дані, які відносяться до виду злочинів. Використання відомостей криміналістичної характеристики вказує на певну вірогідність ознак, які шукаються в конкретній справі, яка розслідується.

По рівню описання розрізняють три види криміналістичних характеристик: 1) загальна криміналістична характеристика злочинів; 2) характеристика виду (різновиду, групи) злочинів; 3) характеристика конкретного злочину.

У кожної з таких характеристик свої джерела інформації, цілі, способи опису. Загальна криміналістична характеристика злочину являє собою абстрактний опис елементів, зв'язків, закономірностей, які притаманні всім видам злочинів. Видова криміналістична характеристика – категорія динамічна, змінюється в залежності від кримінальної практики. Характеристика конкретного злочину – описує конкретне посягання. На відміну від абстрактних типових моделей, це інформаційна модель конкретного злочину.

Таким чином знання типових криміналістичних характеристик окремих видів та груп злочинів, вміле використання цих знань при аналізуванні виявленої інформації в процесі розслідування кожної конкретної справи забезпечує висування максимально реальних слідчих версій та цілеспрямований пошук інформації, якої бракує для розкриття злочину.

Література:

1. Щербич Л.А. История становления категории «криминалистическая характеристика преступлений» / Щербич Л.А. // История государства и права.-2006.-№10.-С.5-6.
2. Криминалистика: Учебник / Под. ред. И.Ф.Пантелеева, Н.А. Селиванова. – М.: Юрид. лит., 1988 – 672 с.
3. Н.А. Селиванов Криминалистические характеристики преступлений и следственные ситуации в методике расследования. – «Социалистическая законность», 1977, № 2, с. 56-59.
4. Л.Я. Драпкин Криминалистические характеристики преступлений в структуре частных методик // Межвузовский сборник научных трудов, вып. № 69 криминалистические характеристики в методике расследования преступлений. Под. ред. Герасимова И.Ф. – Свердловск св. юр. инст., 1978 г., 154 с.
5. Лукьянчиков Е.Д. О соотношении криминалистической и оперативно-тактической характеристик преступления // Вестник Луганской акад. вн. дел МВД им. 10-летия независимости Украины. Вып.№ 2. 2003.-Луганск, 2003.-С.185-193.
6. Илляш Я. Криміналістична характеристика злочинів як метод (розслідування) //Підприємництво, господарство і право.-2001.-№9.-с.88-89
7. Шепитько В.Ю. Криминалистика: Курс лекций. – Харьков: «Одиссей», 2003. – 352 с.
8. криминалистика \ Под. ред. Н.П. Яблокова, В.Я. Колдина М.: Изд-во МГУ, 1990 г. – 464с.
9. http://ru.wikipedia.org/wiki/Криминалистическая_характеристика_преступлений.

Науковий керівник: М.В. Даньшин